

Kwieciński, Jerzy

Nowości w zbiorach Muzeum Techniki - najcenniejsze dary i zakupy roku 1980

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 26/2, 487-489

1981

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

województwem katowickim). Nie mamy w Polsce żadnego specjalistycznego czasopisma na ten temat. Stowarzyszenie jest jednak bardzo bogate i ma ogromne możliwości publikacyjne. Warto zatem zrewidować plany dotychczasowej polityki wydawniczej. „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki” jest czasopismem o profilu ogólnym. Potrzeba czasopisma poświęconego historii górnictwa jest pilną koniecznością.

Zbigniew J. Wójcik

(Warszawa)

NOWOŚCI W ZBIORACH MUZEUM TECHNIKI — NAJCENNIJSZE DARY I ZAKUPY ROKU 1980

Zwyczajem stosowanym od kilku lat Muzeum Techniki w pierwszych dniach stycznia każdego roku udostępnia najciekawsze nabytki, o jakie wzbogaciły się zbiory w minionym roku. Celem tej wystawy jest możliwie szybkie pokazanie najciekawszych eksponatów, zanim wejdą one w skład określonej kolekcji i wraz z nią zostaną udostępnione na tematycznej wystawie, co może nastąpić nawet po upływie paru lat.

*

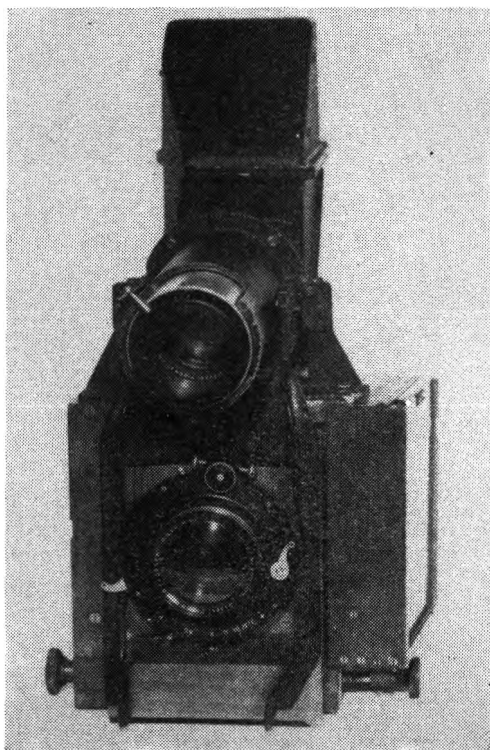
Spośród 350 pozycji inwentarzowych, jakie przybyły do Muzeum Techniki, na wystawie zgromadzonych jest ponad 70 eksponatów, jak również i przykłady publikacji z nabytków księgozbioru. Wybrane najcenniejsze eksponaty należą do systematycznie od lat gromadzonych kolekcji. W większości pochodzą z zakupów, są również i dary — niektóre o znacznej wartości finansowej.

W dziedzinie radiotechniki na uwagę zasługują dwa odbiorniki radiofoniczne Polskich Zakładów Philips S. A. Prof. Andrzej Kobiński z Warszawy jest ofiarodawcą odbiornika typu „695 A 13” z roku 1937: jest to odbiornik superheterodynowy wyposażony w magnetoelektryczny wskaźnik dostrojenia, co obecnie stosowane jest w odbiornikach wyższej klasy. Drugi również superheterodynowy, typu „7—38”, posiada tzw. „monoster” — to jest jedno pokrętło spełniające kilka funkcji. Pokrętło to — przesuwane w płaszczyźnie poziomej i pionowej — może jednocześnie obracać się wokół osi (odpowiednio reguluje: głośność, barwę dźwięku, strojenie).

Po wielu poszukiwaniach zbiory Muzeum wzbogaciły się też o motocykl „Niemen” — produkcji Kresowej Fabryki Rowerów i Motocykli N. Starowolskiego w Grodnie. Nie wiadomo, ile motocykli było łącznie wyprodukowanych w tej fabryce. Znajdujący się na wystawie motocykl jest jednym z około 140, które opuściły zakład w roku 1938. Motocykl wyposażono w silnik firmy Villers o pojemności 98 cm, co zwalniało użytkownika pojazdu od posiadania prawa jazdy. Również interesującym nabytkiem jest silnik do łodzi „GAD A 16”, skonstruowany i wykonany przez inż. Jana Gajęckiego w roku 1936. Zaznaczyć należy, że inż. Gajęcki wykonuje i obecnie silniki do łodzi na specjalne zamówienie.

Przed rokiem zorganizowana była w Muzeum wystawa maszyn do pisania — oparta o zbiory własne. Akcentem nowoczesności były tam maszyny produkcji Zakładów Metalowych im. gen. Waltera w Radomiu. Z czterech maszyn, o jakie wzbogaciły się wówczas zbiory, do pokazu została włączona maszyna „Łucznik 1102” o numerze fabrycznym 1, pochodząca z roku 1978. Jest to najmłodszy eksponat na wystawie.

Obok maszyn do pisania liczna jest w Muzeum kolekcja maszyn do szycia, z tego względu trwają poszukiwania ściśle określonych typów do jej uzupełnienia. Najciekawszym nabytkiem roku 1980 jest maszyna do szycia „Frobana” niemieckiej produkcji z końca lat 20-tych XX w. Maszyna ta przeznaczona była do prac szewskich, głównie do szycia bamboszy.

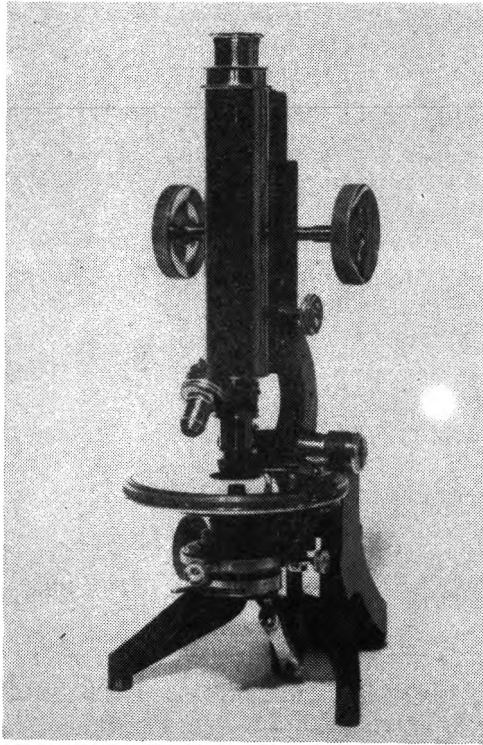

Ryc. 1. Aparat fotograficzny do zdjęć kolorowych produkcji firmy Bempohl w Berlinie z lat 30-tych XX w. Fot. Janina Cieślak

O blisko 60 eksponatów wzrosła kolekcja fotokinematograficzna, w tym samych aparatów fotograficznych przybyło 34. Unikalnym nabytkiem jest aparat fotograficzny firmy Bempohl and Co. z lat 30-tych XX w., przeznaczony do zdjęć kolorowych na kliszach szklanych. Aparat ten posiada wmontowane trzy lustra półprzepuszczalne i jednocześnie wykonuje zdjęcia w podstawowych kolorach: zielonym, czerwonym i niebieskim. Unikalnym eksponatem — i to nawet w skali krajowej — jest obiektyw fotograficzny FOS Wytwórni Obiektywów i Sprzętu Fotograficznego w Warszawie, liczący około 80 lat; obiektyw przeznaczony był do aparatów altanowych. Miarą unikalności obiektywu jest fakt, że Muzeum zna tylko kilka tego typu obiektywów.

Najstarszym obiektywem na pokazie nowości roku 1980 jest mikroskop londyńskiej firmy J. Swift and Son z lat 50-tych XIX w.; mikroskop ten powstał na zamówienie — z przeznaczeniem do prac laboratoryjnych. O około 10 lat młodszy jest mikroskop niemieckiej firmy Ernst Leitz, ofiarowany przez p. Wacława Dauna z Gliwic. Na tle tych mikroskopów o kształtach zbliżonych do współczesnych wyróżnia się wykonany przez p. Harrisona z Uniwersytetu w Leeds mikroskop będący wierną repliką prototypu Leeuwenhock'a. Doc. Maksymilian Pluta z Warszawy jest ofiarodawcą tej rekonstrukcji.

Miniony rok należy uznać za pomyślny dla Muzeum Techniki, bowiem oprócz wzrostu ilościowego zbiory zostały wzbogacone o rzadkie eksponaty. Zaznaczyć należy, że niektóre eksponaty z nabytków roku 1980 zostały już wypożyczone Muzeum Medycyny w Łodzi, a niektóre są eksponowane na wystawach tematycznych w Muzeum Techniki.

Ryc. 2. Mikroskop produkcji firmy J. Swift and Son w Londynie z lat 1850—1860. Fot. Janina Cieślak

Jerzy Kwieciński
(Warszawa)

ROZSTRZYGNIĘCIE KONKURSU NA PRACE MAGISTERSKIE POŚWIĘCONE STAROPOLSKIEMU OKRĘGOWI PRZEMYSŁOWEMU.

Podsumowany został drugi konkurs na prace magisterskie, poświęcone Staropolskiemu Okręgowi Przemysłowemu. Konkurs ogłaszany jest corocznie przez Towarzystwo Przyjaciół Górnictwa, Hutnictwa i Przemysłu Staropolskiego w Kielcach.

Jury konkursu pod przewodnictwem doc. Zbigniewa Wójcika postanowiło w bieżącym roku przyznać nagrody sześciu autorom. Najwyżej oceniona została praca mgra Jana Urbana. Jest to interesujące studium o rudach żelaza zrobów przykopalnianych Ławecznej i Miedzianej Góry. Autor — dzięki wnikliwemu wykorzystaniu dawnej literatury przedmiotu i przeprowadzeniu analiz skał z dawnych kopalń — ukazał genezę rud. Praca J. Urbana jest istotnym wkładem do poznania metalogenezy regionu świętokrzyskiego i dziejów górnictwa kruszcowego w rejonie Kielce.

Laureatami dwóch drugich nagród zostali: mgr Grzegorz Kopeć (WSP Kielce) za pracę *Rola Zakładów Białogońskich w upowszechnianiu postępu technicznego w rolnictwie w Guberni Radomskiej do 1870 r.* oraz Barbara Michnicka (WSP Kielce) za pracę *Zakłady Wyrobów Kamionkowych „Marywil” w Suchedniowie w latach 1920—1978*. Praca G. Kopcia stanowi przyczynek do badań nad rewolucją agrarną w Królestwie Polskim w XIX w. Jej autor ukazuje także znaczącą rolę Zakładów Białogońskich w upowszechnianiu nowych narzędzi i maszyn rolniczych w tym okresie. Praca B. Michnickiej jest próbą ukazania dziejów znanych zakładów suchedniowskich na przestrzeni ostatniego półwiecza. Ze względu na brak